

віковим можливостям учнів; діяльній суб'єктній позиції школяра як умови активізації самовизначення та саморефлексії; демократичності і толерантності у діалогічному спілкуванні з однолітками та дорослими; опорі на власний життєвий досвід індивіда.

1. *Ващенко О.* Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі / О. Ващенко, С. Свириденко // *Здоров'я та фізична культура*. – 2006. – № 8. – С. 1–6.
2. *Концепція екологічної освіти України*. – К., 2001. – 23 с.
3. *Сталій розвиток суспільства: роль освіти*. Путівник / Ред. В. Підліснюк. — К.: Вид-во СПД «Ковальчук», 2005. – 88 с.
4. *Уроки для стійкого розвитку: 8 клас: навчальний посібник* / Авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пилипчатіна, Г. Серова [та ін.]. – К.: Логос, 2009. – 96 с.
5. *Уроки для стійкого розвитку: посібник для вчителя навч. курсу за вибором для учнів 8-го кл.* / Авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пилипчатіна, Г. Серова [та ін.]. – К.: Логос, 2010. – 79 с.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-ДОСЛІДНИКА В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Москалюк Н. В.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Сучасне суспільство потребує фахівців високого рівня, всебічно підготовлених з високорозвиненими дослідницькими вміннями. Головна мета вищої освіти полягає в формуванні всебічно розвиненої особистості, яка буде застосовувати здобуті знання не лише в своїй подальшій професійній діяльності, а й постійно оновлювати та поповнювати їх. Нині вченими-педагогами (А. Алексюк, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, С. Сисоєва, В. Сластьоніна) приділяється значна увага до особистості студента – майбутнього вчителя, його підготовці, професійному й особистісному розвитку, процесу входження в освітнє середовище і самореалізація в ньому. Тому вкрай необхідним є пошук шляхів і засобів, що дають змогу зробити новий крок у методичній підготовці майбутнього вчителя, розв'язанні проблеми підготовки майбутніх учителів до дослідницької діяльності, тобто вивести його на рівень професійної компетентності, яка б задовольнила потреби школи в спеціалістах нового типу.

Одним із важливих факторів на ринку праці є вміння студентів, майбутніх вчителів природничих дисциплін, навчатися та самостійно здобувати нові знання, застосовувати вже набуті у нових умовах та професійних ситуаціях, креативно мислити і приймати нестандартні рішення. Такі навички і вміння ефективно формуються у молодих людей під час занять дослідницькою роботою у вищих навчальних закладах. Спостереження за діяльністю студентів свідчить про те, що маючи достатню теоретичну підготовку, вони відчувають невпевненість у реальних педагогічних ситуаціях. Їм інколи не вистачає вміння комплексно планувати завдання, відбирати найбільш доцільні засоби, методи та прийоми педагогічного впливу, обирати педагогічно правильний тон спілкування, керувати настроєм та почуттями учнів, адже традиційне навчання переважно будується не на методах самостійного, творчого дослідницького пошуку, а на репродуктивній

діяльності, направленої на засвоєння готових істин. Тому результатом є втрата цікавості, здатності самостійно мислити, що в певній мірі блокує дослідницьку активність особистості, роблячи практично неможливими процеси самонавчання, самовиховання, а відповідно і саморозвитку.

Формування у випускників вмінь та навичок дослідницької діяльності сприятиме задоволенню потреб студентів у якісній вищій освіті, розширенню їх компетентності, створенню умов для здійснення інноваційних досліджень і, відповідно, піднесе рівень конкурентоздатності фахівців на ринку праці. Тому навчальний процес в університеті має бути, по-перше, спрямований на реалізацію конкретних завдань, передбачених реформою школи; по-друге, імітацією того середовища, в якому доведеться працювати майбутнім учителям; по-третє, має виробляти в студентів уміння і навички розв'язання практичних завдань і психолого-педагогічних ситуацій.

У процесі підготовки майбутніх вчителів природничих дисциплін передбачено засвоєння фактичного матеріалу з ряду дисциплін та відпрацювання практичних умінь і навичок. Студенти працюють в лабораторіях, роблячи низку дослідів, або в природі, збираючи матеріали, що потім підлягають спеціальній обробці. Набуті вміння сприятимуть розвитку у студентів самостійності при проведенні лабораторних робіт, допомагатимуть майбутнім учителям оволодівати навичками організації робіт дослідницького характеру. На основі одержаних теоретичних знань повинні бути сформовані уміння: критично аналізувати навчальну і науково-популярну літературу; працювати з мікроскопічною технікою і лабораторним обладнанням; проводити спостереження і досліди в природі та в лабораторіях, оформляти результати досліджень, аналізувати одержані результати і робити висновки; проводити спостереження за розвитком і ростом рослин, тварин; працювати на навчально-дослідній земельній ділянці; вирощувати сільськогосподарські рослини і тварини та доглядати за ними; збирати і оформляти морфологічний і систематичний гербарій; користуватися визначальними картками та визначниками; формувати науковий світогляд, культуру поведінки в природі, екологічно мислити тощо. Розвиток дослідницьких умінь залежить від багатьох чинників співвідношення методів в роботі вищої школи, а саме від устаткування кабінетів та лабораторій, характеру наукових дисциплін та їх програм, підготовленості студентів тощо. На старших курсах бажано якнайширше використовувати дослідні методи. Окрім того, студенти старших курсів мають більшу загальну підготовку, ніж студенти молодших курсів.

Формування у студентів умінь дослідницького характеру – шлях до підвищення якості навчання студентів. Одночасно з підвищенням рівня сформованості дослідницьких умінь будуть підвищуватися загальні показники успішності вивчення дисциплін біологічного циклу, сформованості компетентності студента як майбутнього вчителя.

Отже, особливого значення набуває проблема формування дослідницьких умінь. Навчальний процес повинен бути організований так, щоб студенти, майбутні вчителі природничих дисциплін могли не лише адаптуватися у швидкозмінному світі, але й бути здатними до перетворення цього світу, отже – володіти не лише знаннями, але й уміння застосовувати їх у процесі власної самостійної наукової, дослідницької й творчої діяльності.